

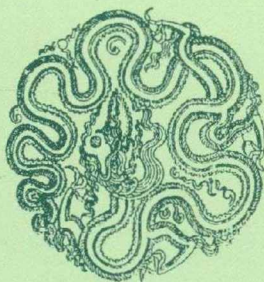

CK.0000073406

... KHUÂN LÂM (Chủ biên)
LÊ QUANG CHẤN - BÙI TUYẾT HƯƠNG
(Sưu tầm và biên soạn)

TRUYỆN ĐỌC LỊCH SỬ VIỆT NAM

TẬP 3

NGUYỄN
ĐỌC LIỆU

21

NHÀ XUẤT BẢN
THÔNG TIN VÀ TRUYỀN THÔNG

LỜI NÓI ĐẦU

Để giúp các em học sinh ở các bậc học phổ thông và sinh viên các trường đại học, cao đẳng cũng như các bạn đọc xa gần muốn tìm hiểu lịch sử Việt Nam một cách dễ dàng, dễ nhớ, chúng tôi biên soạn bộ sách *Truyện đọc Lịch sử Việt Nam*. Các truyện đọc trong bộ sách được sưu tầm và biên soạn dựa trên nhiều nguồn tư liệu khác nhau như truyền thuyết, giai thoại, dã sử và chính sử. Bộ sách sẽ đem đến cho các em học sinh, sinh viên và bạn đọc nhiều điều thú vị và bổ ích. Nội dung các truyện đọc không chỉ cung cấp cho bạn đọc những kiến thức về lịch sử Việt Nam, mà còn cung cấp những câu chuyện có tính nhân văn và tính giáo dục về các sự kiện, hiện tượng, nhân vật lịch sử, các thành tựu kinh tế, văn hoá tiêu biểu của dân tộc theo dòng thời gian của lịch sử Việt Nam từ thời nguyên thủy của lịch sử dân tộc cho đến ngày nay.

Bộ sách gồm 9 tập:

Tập 1 mở đầu bộ sách, ra mắt bạn đọc với những truyện về giai đoạn lịch sử nước ta từ thời nguyên thủy đến năm 179 TCN - đánh dấu bằng sự kiện Triệu Đà chiếm được Âu Lạc và đặt ách thống trị của phong kiến phương Bắc trên đất nước ta.

Tập 2 bao gồm những truyện về giai đoạn lịch sử từ năm 179 TCN đến năm 938 SCN - đánh dấu bằng sự kiện Ngô Quyền đánh tan quân Nam Hán trên sông Bạch Đằng, chấm dứt ách đô hộ hơn 1000 năm của phong kiến phương Bắc, mở ra một kỷ nguyên độc lập, tự chủ lâu dài của dân tộc.

Tập 3 bao gồm những truyện về các triều đại Ngô, Đinh, Tiền Lê, Lý.

Tập 4 gồm những truyện về triều đại Trần, Hồ.

Tập 5 giới thiệu các truyện thuộc triều Lê sơ (1428 – 1527).

Tập 6 là các truyện về triều Lê Trung hưng, từ cuối thế kỷ XVI đến thế kỷ XVIII.

Tập 7 giới thiệu các truyện về triều đại nhà Nguyễn thời độc lập tự chủ.

Tập 8 viết về các truyện từ khi thực dân Pháp xâm chiếm nước ta cuối thế kỷ XIX đến Cách mạng tháng Tám thành công.

Tập 9 là các truyện về giai đoạn lịch sử từ sau Cách mạng tháng Tám đến nay.

Ở đầu mỗi tập truyện đọc, chúng tôi đều giới thiệu một cách khái quát nội dung lịch sử của giai đoạn mà các truyện đọc sẽ phản ánh để bạn đọc tiện theo dõi.

Các tác giả cố gắng biên soạn theo nguyên tắc ngắn gọn, rõ ràng và dễ hiểu; chỗ nào có thuật ngữ khó hoặc có địa danh cổ, chúng tôi đều có chú thích và giải nghĩa ở cuối trang.

Nhân tập 3 của bộ sách ra đời, chúng tôi xin bày tỏ lòng biết ơn chân thành đối với các soạn giả của các tài liệu được sưu tầm, chọn dẫn và các tác giả có tranh, ảnh được minh họa trong sách.

Mặc dù đã rất cố gắng, song cuốn sách chắc chắn không tránh khỏi thiếu sót. Chúng tôi rất mong nhận được những ý kiến đóng góp bạn đọc xa gần để sách được tốt hơn trong những lần tái bản sau.

Nhóm tác giả

KHÁI QUÁT LỊCH SỬ VIỆT NAM TỪ NĂM 939 ĐẾN NĂM 1225

Giai đoạn này, lịch sử Việt Nam trải qua các triều đại Ngô-Đinh-Tiền Lê-Lý.

Sau chiến thắng Bạch Đằng, năm 939 Ngô Quyền xưng vương, đóng đô ở Cổ Loa (Đông Anh, Hà Nội ngày nay), khôi phục nền độc lập và chủ quyền quốc gia, chấm dứt hơn 10 thế kỷ Bắc thuộc.

Năm 944, Ngô Quyền mất, các con của ông tranh nhau quyền bính, không duy trì được chính quyền quân chủ tập trung, đất nước rơi vào hỗn loạn. Nhiều tướng lĩnh chiếm cứ các địa phương, sử cũ gọi là "Loạn 12 sứ quân".

Năm 968, sau khi dẹp yên các lực lượng cát cứ, Đinh Bộ Lĩnh lên ngôi tự xưng là Hoàng đế (Đinh Tiên Hoàng), đặt tên nước là Đại Cồ Việt, đóng đô ở Hoa Lư (Ninh Bình), xây dựng triều chính, bước đầu thống nhất đất nước.

Năm 979, nội bộ triều Đinh lục đục. Đinh Tiên Hoàng và con trưởng là Đinh Liễn bị giết hại. Đinh Toàn mới 6 tuổi, lên ngôi vua. Lợi dụng tình hình đó, nhà Tống (Trung Quốc) chuẩn bị sang xâm lược nước ta. Được sự ủng hộ và suy tôn của Dương Thái hậu và theo đề nghị của Phạm Cự Lượng, Lê Hoàn lên ngôi Hoàng đế (Lê Đại Hành), lập ra nhà Tiền Lê và lãnh đạo cuộc kháng chiến chống Tống thắng lợi.

Năm 1005, Lê Hoàn mất, các con tranh chấp ngôi vua. Lê Long Đĩnh nối ngôi là người tàn ác, trụy lạc, không đủ năng lực trị vì đất nước. Năm 1009, Lê Long Đĩnh chết, triều đình do Đào Cam Mộc khởi xướng đã suy tôn Điện tiền chỉ huy sứ Lý Công Uẩn lên làm vua, chấm dứt nhà Tiền Lê, lập ra nhà Lý.

Năm 1010, Nhà Lý định đô ở Thăng Long (Hà Nội ngày nay), xây dựng bộ máy chính quyền quân chủ tập trung, tổ chức quân đội, định luật pháp, xác lập chủ quyền quốc gia dân tộc, phát triển nông nghiệp, thủ công nghiệp và thương nghiệp. Khoảng từ nửa cuối thế kỷ XII, triều chính nhà Lý bắt đầu khủng hoảng. Các vua khi lên ngôi còn quá non trẻ, lớn lên lại ham chơi. Cao Tông mãi mê xây cung điện, nghe đàn hát, cả ngày cùng cung nữ dạo chơi. Huệ Tông nhu nhược không có con trai, lại mắc bệnh điên. Năm 1225, Lý Huệ Tông nhường ngôi cho con gái là Lý Chiêu Hoàng mới lên 7 tuổi, sau lấy Trần Cảnh, rồi nhường ngôi cho chồng. Nhà Lý đổ, nhà Trần được thành lập vào năm 1226.

BỀ TÔI NGHỊCH TẶC CƯỚP NGÔI VUA

Năm 939, Ngô Quyền xưng vương, lập Dương thị làm Hoàng hậu, đặt trăm quan, định triều nghi, phẩm phục..., duy trì một chính quyền tập trung chuyên chế trong khoảng 6 năm.

Lúc Ngô Vương bệnh nặng, có dặn lại Dương Tam Kha giúp đỡ con mình. Khi vua mất (năm 944), Tam Kha (anh của Hoàng hậu Dương thị) cướp ngôi, xưng là Bình Vương. Con trưởng của Ngô Vương là Ngô Xương Ngập sợ, chạy đến miền Nam Sách giang (thuộc tỉnh Hải Dương ngày nay), đóng ở Trà Hương (tức huyện Kim Thành, tỉnh Hải Dương), ở nhà của Phạm Lệnh Công. Tam Kha nhận con thứ hai của Ngô Vương là Ngô Xương Văn làm con nuôi, ít lâu sau, lại sai các Chi huy sứ Dương Cát Lợi, Đỗ Cảnh Thạc ba lần đem quân đến nhà Phạm Lệnh Công bắt Ngô Xương Ngập. Nhưng Lệnh Công trước đó đã đưa Xương Ngập trốn đi nơi khác.

Năm 950, Dương Tam Kha sai Ngô Xương Văn, Dương Cát Lợi, Đỗ Cảnh Thạc đem quân đi đánh hai thôn Đường và Nguyễn ở Thái Bình (vùng đất Sơn Tây, Hà Nội ngày nay). Ngô

*Tượng thờ Ngô Quyền
ở Đường Lâm (Sơn Tây, Hà Nội)*

Xương Văn bảo hai chỉ huy sứ rằng: "Đức của Tiên vương ta thấm khắp lòng dân, phạm những chính lệnh ban ra, không ai là không vui lòng nghe theo; không may mất đi, Bình Vương tự làm việc bất nghĩa, cướp ngôi của anh em ta, tội không gì to bằng. Nay sai bọn ta đi đánh dân vô tội, may mà đánh được thì hay, nếu họ không phục thì làm thế nào?". Ngô Xương Văn lại nói: "Ta muốn quay về đánh úp Bình Vương để khôi phục lại cơ nghiệp của Tiên vương ta, có nên không?". Hai sứ đều trả lời là nên lắm, bèn quay về đánh úp Tam Kha. Mọi người muốn giết Tam Kha đi, nhưng Xương Văn nói: "Bình Vương đối với ta có ơn, sao nỡ giết?", bèn giáng làm Chương Dương công, cấp cho thực ấp ở Chương Dương độ (đất thuộc huyện Thường Tín, Hà Nội ngày nay).

HẬU NGÔ VƯƠNG

Năm 951, Ngô Xương Văn truất bỏ Dương Tam Kha, lên làm vua, xưng là Nam Tấn Vương, sai người đi đón anh là Ngô Xương Ngập về cùng trông coi chính sự. Xương Ngập xưng là Thiên Sách Vương.

Sau khi xưng vương, Thiên Sách Vương chuyên quyền, đến nỗi Nam Tấn Vương không được dự bàn chính sự. Hai vương từ đây hiềm khích lẫn nhau.

Khi ấy có người ở động Hoa Lư tên là Đinh Bộ Lĩnh, không chịu thần phục. Hai Vương muốn đem quân đến đánh, Bộ Lĩnh giao con là Liễn làm con tin, nhưng hai Vương vẫn trách Bộ Lĩnh, cho bắt giữ Liễn và đem quân đến đánh Bộ Lĩnh. Hơn

một tháng không đánh nổi mới đem treo Liễu lên cây sào, sai người bảo Bộ Lĩnh rằng: "Nếu không chịu hàng thì sẽ giết Liễu". Bộ Lĩnh tức giận nói: "Đại trượng phu chỉ lập công danh cho được, há lại bắt chước đàn bà mà thương tiếc con ư!". Rồi sai mười tay nỏ nhằm vào Liễu mà bắn. Hai Vương kinh ngạc nói: "Ta treo con nó lên là muốn để nó thương tiếc mà đầu hàng cho chúng, nó tàn nhẫn như thế còn treo làm gì!", và không nỡ giết Liễu, rồi kéo quân về.

Năm 954, Thiên Sách Vương mất, Nam Tấn Vương trông coi chính sự. Ông sai sứ sang nhà Nam Hán được vua Lưu Xương phong làm Tĩnh Hải quận Tiết độ sứ, kiêm đô hộ. Năm 965, Nam Tấn Vương đem quân đi đánh hai thôn Đường và Nguyễn ở Thái Bình, rồi bị chết trận. Đinh Liễu được giải thoát, trở về Hoa Lư.

Sứ thần Ngô Sĩ Liên bàn rằng: "Nam Tấn Vương nhà Ngô lấy nghĩa trừ kẻ bạo tàn, khôi phục cơ nghiệp cũ, có thể làm thoả được vong linh của tổ tông, há được lòng căm phẫn của thần và người. Về chính trị đang đổi mới, thế mà vì lòng nhân từ không nỡ trị tội Dương Tam Kha, thích việc can qua, sinh ra việc đánh dẹp càn rỡ ở hai thôn Đường - Nguyễn, rốt lại là tự hại mình, đáng tiếc thay!".

LOẠN MƯỜI HAI SỨ QUÂN

Từ khi Dương Tam Kha cướp ngôi nhà Ngô, đất nước luôn có biến động. Ngô Xương Văn tuy lấy lại được nước, nhưng không đủ năng lực quản lý đất nước; lại đem quân đi đánh lẫn

nhau, bị chết trận, từ đó đất nước rối loạn. Thỏ hào các nơi nổi lên, mỗi người giữ một nơi, ai cũng muốn xưng hùng, xưng bá.

Con Ngô Xương Ngập là Ngô Xương Xí tụ tập quân giữ Bình Kiều (nay thuộc huyện Triệu Sơn, Thanh Hoá).

Đỗ Cảnh Thạc giữ Đỗ Động giang (tức sông Nhuệ) thuộc huyện Thanh Oai, Hà Nội ngày nay.

Trần Lãm tự xưng là Trần Minh Công, giữ Bồ Hải Khẩu (thuộc tỉnh Thái Bình ngày nay).

Kiều Công Hãn tự xưng là Kiêu Tam Chế, chiếm giữ Phong Châu (nay thuộc Bạch Hạc, Phú Thọ).

Nguyễn Khoan tự xưng là Nguyễn Thái Bình chiếm cứ Tam Đái (nay thuộc huyện Yên Lạc, tỉnh Vĩnh Phúc).

Ngô Nhật Khánh tự xưng là Ngô Lãm Công, giữ Đường Lâm (nay thuộc Sơn Tây, Hà Nội).

Lý Khuê tự xưng là Lý Lãng Công chiếm cứ Siêu Loại (Thuận Thành, Bắc Ninh).

Nguyễn Thủ Tiệp tự xưng là Nguyễn Lệnh Công giữ Tiên Du (Bắc Ninh).

Lữ Đường tự xưng là Lý Tá Công giữ Tế Giang (Văn Giang, Hưng Yên).

Nguyễn Siêu tự xưng là Nguyễn Hữu Công giữ Tây Phù Liệt (Thanh Trì, Hà Nội).

Kiều Thuận tự xưng là Kiêu Lệnh Công giữ Hồi Hồ (Cẩm Khê, Phú Thọ).

Phạm Bạch Hổ tự xưng là Phạm Phòng Át giữ Đằng Châu (thành phố Hưng Yên).

Đinh Bộ Lĩnh nghe tiếng Trần Minh Công là người có đức nhưng không có con, bèn cùng với con là Liễu đến nương tựa. Minh Công thấy Bộ Lĩnh là người có khí độ mới nhận làm con, đổi đãi tử tế rồi giao cho coi việc quân, sai đi đánh các hùng trưởng khác, đều thắng cả. Phạm Phòng Át đem quân về hàng. Khi Minh Công mất, Ngô Xương Xí đem hơn 500 quân về đánh, nhưng bị đánh bại. Sau đó, Đinh Bộ Lĩnh đem quân đến Đỗ Động giang đánh và hàng phục sứ quân Đỗ Cảnh Thạc. Từ đấy, quân ở các nơi đều phục mà theo về cả. Nhà Ngô mất.

VẠN THẮNG VƯƠNG ĐINH BỘ LĨNH

Đinh Bộ Lĩnh người động Hoa Lư, châu Đại Hoàng (nay thuộc huyện Gia Viễn, Ninh Bình), là con của Đinh Công Trứ, Nha tướng của Dương Diên Nghệ. Khi còn nhỏ, Đinh Bộ Lĩnh mồ côi cha, ở cùng với mẹ là người họ Đàm. Ông thường chơi cùng lũ trẻ chăn trâu ở ngoài đồng, được chúng tôn lên làm trưởng. Khi chơi đùa, bọn trẻ khoanh tay làm kiệu để khiêng Lĩnh và lấy hoa lau làm cờ đi hai bên rước như là nghi vệ thiên tử⁽¹⁾. Tài danh của ông nổi tiếng khắp vùng. Phụ lão các bản, các trại bảo nhau rằng: "Đứa trẻ này khí độ như thế tất sẽ làm nên việc, bọn chúng ta nếu không về theo, ngày sau hối không kịp" rồi đem con đến theo và lập Lĩnh làm trưởng ở Đào Áo.

⁽¹⁾ Nghi vệ thiên tử: Nghi vệ, oai nghiêm, đúng nghi thức đối với vua; Thiên tử - con trời, chỉ vua.